



ІРИНА ЗАКАТЮК

## РИБИ-МОНСТРИ, чи ЗАРУЧНИКИ МОРСЬКИХ ГЛИБИН?



Вони зовсім не такі, якими ми їх звикли бачити. Їх зовнішній вигляд лякає і водночас зачаровує... Вони мешкають там, де жоден промінчик сонця не може пробити шлях і здавалося б життя не можливе. Хто вони? Чому такі дивні?

А тепер уявімо, що ми занурюємося на глибоководному човні у темну прірву океану і пливемо назустріч з його незвичайними мешканцями. Тут темно, холодно і жахливо незручно. У суцільній пітьмі помічаємо мерехтливий вогник, тихо наближаємося до нього. Що це? Невже хтось з водолазів загубив ліхтарик? Але вмить світло зникає, і ми бачимо, як звідкілясь з'являється страшенна паща, усіяна готрими, наче бритва, зубами...

### ЧОМУ ВОНИ ТАКІ?

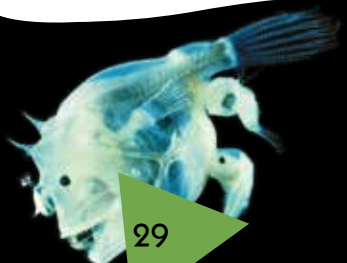
Можливо, ці істоти не такі вже й жахливі, як нам здається. Але чому їх такими створила матінка природа? Вона рідко помиляється!

Вони живуть на величезних глибинах (до 8 000 м), у крижаній воді, вічній темряві, під смертельним тиском і мають фантастичний вигляд. Їх темні невеликі тіла зовсім голі, без луски. Деякі – прозорі, схожі на краплю слизу. Мають зубасті пащі, в яких світяться „ліхтарики” та незвичайні, дивні очі, іноді схожі на бінокль. У деяких глибоководних риб взагалі немає очей: навіщо вони у повній темряві? Величезними ротами вони хапають здобич, надійно утримують і тут же ковтають її цілою. Ну, а так як на великих глибинах здобич трапляється не часто, глибоководні риби пристосувалися хапати все їстівне: ракоподібних, червів, риб або інші тварини, навіть якщо вони розмірами більше, ніж сам голодний монстр.



### СВІТЛО В ТЕМРЯВІ

Органи світіння глибоководних риб у напівтемряві глибин, наче маяки, допомагають їм орієнтуватися і не відбиватися від зграї. Але



Вудильник лінофрін



Шаблезуба риба-гадюка



Великорот



Вудильник



Риба-крапля



найчастіше ці органи – це своєрідні пристосування для приманювання здобичі. Пристосування для світіння органів у риб різні. У одних світиться слиз, в інших світіння викликають мікроскопічні організми.

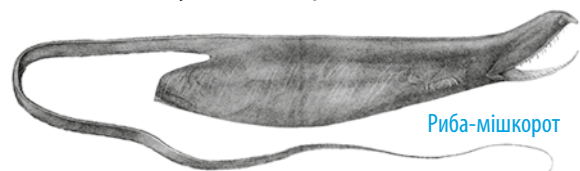
Сяючі органи – своєрідні ліхтарики. У одних риб вони розташовані біля очей, у інших – на кінчику довгих відростків голови, у третіх – в роті. У деяких риб світло випромінюють очі, в інших – поверхня тіла.

## КОРОЛІВСТВО ПРИМАР

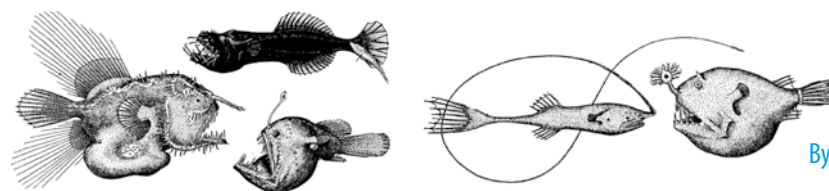
Мабуть, найдивніші глибоководні риби – вудильники. У вудильника лінофріни у верхній частині голови піднімається виріст – „вудка” з „ліхтариком” на кінці. Заворожені мерехтливим вогником, рибки припливають до нього і негайно стають здобиччю хижака.

У вудильника галатеатаума ще хитріше пристосування заманювати жертву: світяться органи, розташовані в роті. Заворожена світлом, рибка сама запливає в пастку. Вудильнику залишається тільки зімкнути пащу і проковтнути здобич. Цікаво, що самець вудильника – паразит. Він живе на тілі самки і харчується її кровю. Він має набагато менші розміри, ніж самка, і врізається гострими зубами в її плоть. Так пара стає нерозлучною на все життя, адже у суцільній темряві дуже важко знайти собі статевого партнера вчасно.

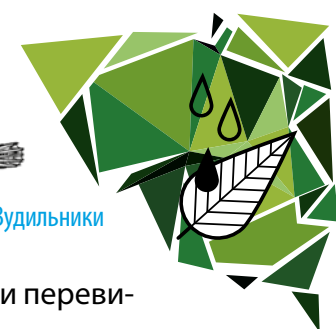
Ще один цікавий представник – глибоководний великорот. Він майже цілком складається з величезної відкритої пащі, а його вузьке тіло здається жалюгідним додатком до неї. Поруч з ним трапляється шаблезуба риба-гадюка, або хауліод. У неї величезна паща з численними довгими зубами, які виступають з рота і схожі на



Риба-мішкорот



Вудильники



отруйні зуби змій. Хауліод може ковтати здобич, яка трохи перевищує його розміри.

А хижа глибоководна риба-мішкорот або „чорний пожирач”, що має тіло завдовжки до 30 см, ухитряється ковтати здобич майже вдвічі більшу за себе. Як вона дає собі раду? Виявляється, у мішкорота не має ребер, а його тіло і шлунок розтягуються.

Батізауруси мешкають на найбільших глибинах – від 600 до 3500 м на території тропічних і субтропічних водних просторів. Ці риби мають майже прозору шкіру, великі, добре розвинені сенсорні органи, а їхні ротові порожнини всіяні гострими зубами (навіть піднебіння і глотка!) Представники цього виду є гермафродитами, адже на такій глибині шанс зустріти другу половинку практично нульовий.

Найгірша участь у нашому топ-списку глибоководних монстрів спіткала незвичайну рибу-краплю, яка живе поблизу узбережжя Австралії. Нетрадиційна зовнішність шляхом всесвітнього голосування зробила її талісманом Товариства захисту найбридкіших тварин світу. Густина її желеподібного тіла набагато менша, ніж густина води, і риба витримує страшенний тиск на глибині 1500 метрів.

## ЗЛОЧИНЦІ ЧИ ЗАРУЧНИКИ?



Насправді мешканців морських глибин набагато більше, але про їхній спосіб життя відомо не багато. Справа в тому, що більшість з них може існувати тільки за певних умов, зокрема, за високого тиску. На поверхні океану їхнє тіло розірвало на шматки, тому витягти і вивчити їх вчені не мають можливості.

Це дійсно унікальні істоти, яких не потрібно боятися. Вони заслугують на повагу та розуміння, адже в таких некомфортних умовах існування вони самі заручники глибин, тому змушені бути такими, як є.

**Закатюк Ірина Леонідівна,**  
учитель біології та хімії  
Кичкирівської ЗОШ І-ІІ ст.  
Радомишльського району  
Житомирської області  
лауреат ІІ Всеукраїнського Інтернет-конкурсу  
„УЧИТЕЛЬ РОКУ-2017”  
за версією науково-популярного  
природничого журналу „КОЛОСОК”  
у номінації „БІОЛОГІЯ”

